

(zasady zachowania się w zagrożeniach)

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Bydgoszcz, 2008 r.

Szanowni Państwo!

Jedną z najbardziej groźnych i niszczycielskich w skutkach klęsk żywiołowych jest powódź. Poważny wpływ na występowanie powodzi ma istniejący układ rzek oraz pojawiająca się w poszczególnych okresach roku sytuacja hydrologiczno-meteorologiczna. Dotychczasowy pogląd, że powodzie występują na ogół tylko 2 razy w roku: na wiosnę, gdy nagle topnieje śnieg oraz w okresie letnim, kiedy obfite opady deszczu powodują wezbranie rzek, przy zmieniających się warunkach klimatycznych nie sprawdza się. Walka z zagrożeniem jest stale aktualnym problemem.

W celu uświadomienia Państwu wielkości zagrożeń powodziowych mogących wystąpić na terenie miasta Bydgoszczy oraz przybliżenia zasad zachowania się w sytuacji po ich wystąpieniu, opracowany został niniejszy informator.

Dla naszego wspólnego dobra powinniśmy z niego korzystać.

Dyrektor Wydziału

Adam Ferek

Zagrożenia powodziowe występujące na terenie Polski

Powodzie związane są z obiegiem wody w przyrodzie i nie można ich uniknąć. Są to zjawiska przyrodnicze o charakterze gwałtownym, występującym nieregularnie, polegającym na podnoszeniu się poziomu wody w rzece, w wyniku którego po przekroczeniu linii brzegowej lub przerwaniu wałów, zatapiane są doliny zagrażając jej mieszkańcom i całej infrastrukturze.

Na obszarze Polski rozróżnia się powodzie:

- zimowo – wiosenne (zatorowe i roztopowe),
- letnie – powodowane długotrwałymi opadami deszczu,
- cofkowe – występujące niezależnie od pory roku,
- w wyniku katastrof budowli piętrzących.

Liczba powodzi zatorowych i roztopowych, które zdarzały się zimą i wiosną, systematycznie spada. Rośnie za to ryzyko letnich wylewów rzek.

Rejony występowania zagrożeń powodziowych w Polsce przedstawia poniższy wykres:

Od najdawniejszych czasów wezbrania powodziowe rzek niosą z sobą tragiczne wydarzenia powodując ludzkie cierpienia, coraz większe straty materialne oraz są przyczyną katastrof budowli wodnych. W ostatnim okresie najgroźniejszymi powodziami były;

- zatorowa w 1982 roku w rejonie Płocka,
- spowodowane długotrwałymi opadami w 1997 roku na południowych obszarach Polski,
- cofkowe w 2001r., 2003 r. w Gdańsku i 2004 roku w Elblągu

Natomiast katastrofy budowli piętrzących miały miejsce w;

- 1948 r. – podczas budowy zapory Czchów,
- 1967 r. – lwiny, gdzie było 14 ofiar śmiertelnych,
- 1977 r. – Klucze, bez ofiar
- 1979 r. – Łomża – 1 osoba śmiertelna (fale powodziowe przelewając się przez koronę wału, spowodowały jego rozmycie,
- 1997 r. – Dychów
- 2000 r.– Górowo łąweckie – 3 ofiary śmiertelne (rozmycie tamy chroniącej miasto,
- 2001 r. – Gdańsk, przerwanie obwałowania rzeki Raduni i zatopienie znacznej części miasta,
- 2001r. – Wióry – katastrofa na terenie budowy zbiornika wodnego (zatopienie 350 gospodarstw.

Na terenie miasta Bydgoszczy, w latach 1921 - 2005 ogłaszane były 54 alarmy powodziowe.

Najwyższy poziom rzeka Wisła osiągała w latach:

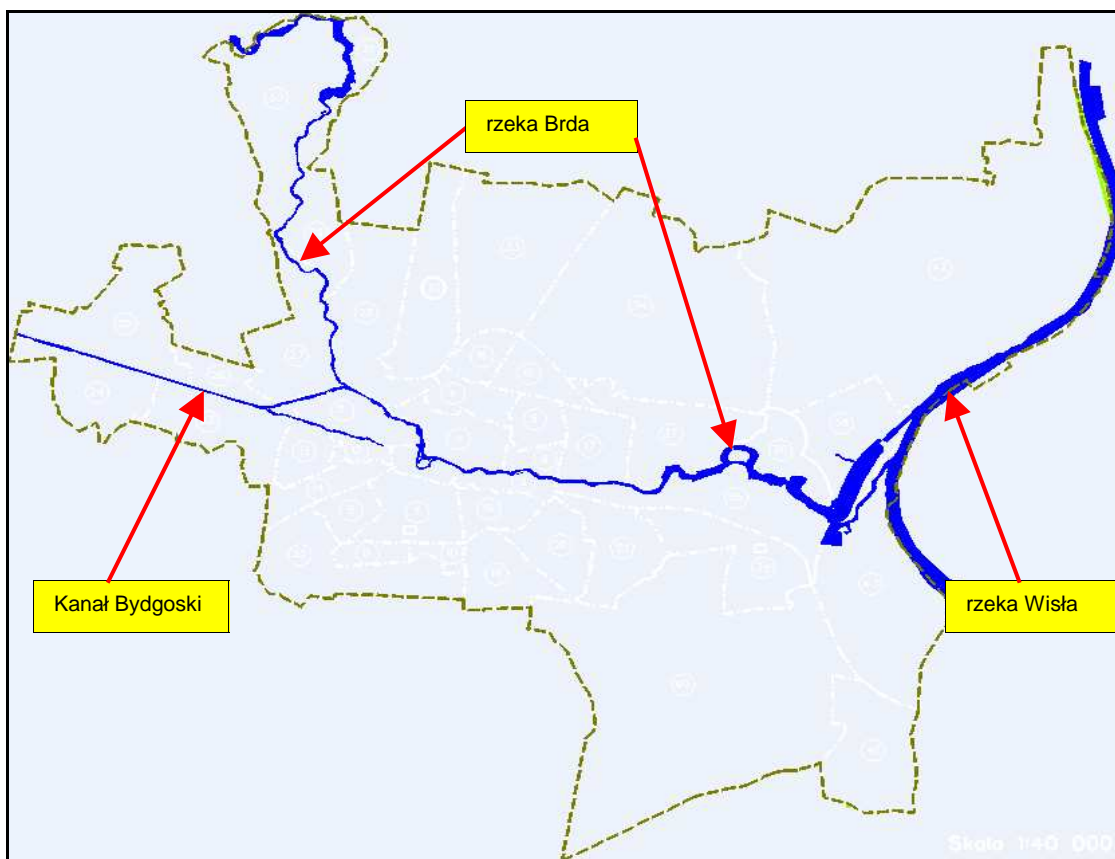
1. 04.03.1922 – 658 cm
2. 02.11.1923 – 701 cm
3. **30.03.1924 – 875 cm** (najwyższy w ostatnim stuleciu (zatopiona została dolina Łęgnowsko – Otorowska oraz tereny Starego Fordonu, Łoskonia, Pałcza wody Wisły zatopiły obszar do wysokości rzędnej 34,7m npm.)
4. 27.07.1934 – 736 cm
5. 10.03.1937 – 836 cm
6. 01.04.1940 – 810 cm
7. 26.03.1947 – 786 cm
8. 17.03.1954 – 834 cm
9. 05.07.1960 – 790 cm
10. 27.07.1970 – 736 cm
11. 31.07.1980 – 768 cm
12. 18.10.1980 – 768 cm
13. 06.08.2001 – 696 cm
14. 25.03.2005 – 704 cm

Powyższe, wysokie stany wody powodowały cofkę na rzece Brdzie, w wyniku czego zatapiane były nadbrzeżne tereny miasta do ul. Mostowej (w roku 1927 cofkowe wody rzeki Brdy spowodowały zatopienie miasta po ul. Stary Port – zdjęcie poniżej).

Ocena zagrożenia powodziowego miasta Bydgoszczy

Bydgoszcz leży przy ujściowym odcinku (28 km) rzeki Brdy do Wisły (graniczącej z miastem lewym brzegiem na długości 14 km) i 6,8 km odcinkiem Kanału Bydgoskiego, na wysokości od 30 m do 60 m nad poziomem morza. W latach 1958 – 1962 na rzece Brdzie zbudowano zaporę ziemną, w wyniku czego powstał Zalew Koronowski gromadzący ponad 80 mln m³ wody. Takie położenie miasta obok niewątpliwych korzyści, niesie z sobą liczne niebezpieczeństwa i zagrożenia ze strony wód rzek: Brdy oraz Wisły.

Rzeka Brda dzięki znacznemu spadkowi w swym górnym biegu, jest rzeką o dość szybkim nurcie, co zostało wykorzystane do budowy elektrowni wodnych w Samociążku, Tryszczyńcu i Smukale. Stopnie wodne w połączeniu ze zbiornikami retencyjnymi w Myłofie i Koronowie, mają decydujący wpływ na przechwytywanie i przepływ wód powodziowych. Zabezpieczenia te wystarczają, by zjawisko powodzi na rzece Brdzie nie występowało. W granicach administracyjnych miasta rzeka płynie na odcinku 28 km. Średni przepływ wody przez miasto wynosi 27 m³/sek.

Podniesienie się poziomu wody w rzece Brdzie ponad linię brzegową, stwarzające zagrożenie zatopienia przyległych terenów, może nastąpić w sytuacji:

1. **Cofki** – występującej z chwilą zrównywania się poziomu wód rzeki Wisły i Brdy (po przekroczeniu stanu alarmowego na rzece Wiśle – 650 cm) i niemożliwości odpływu wód rzeki Brdy do Wisły przez jaz walcowy.

Spowoduje to zatopienie terenu po obu stronach rzeki o szerokości od 20 do 100 m do wysokości mostu przy ul. Bernardyńskiej. Zalanych zostanie około 100 ha, na których znajdują się zakłady pracy, budynki mieszkalne i gospodarcze oraz ogródki działkowe w granicach ulic; Witebskiej, Przemysłowej, Portowej, Dźwigowej, Fordońskiej, Jagiellońskiej i Toruńskiej.

2. **Zagrożenia od Zalewu Koronowskiego**

Zbiornik w Pieczyskach o powierzchni 1560 ha i pojemności 82 mln m³ wody usytuowany jest na wysokości 81,5m npm, co daje wyniesienie nad miastem Bydgoszczą około 51,5 m.

Olbrzymie masy wody Zalewu Koronowskiego, znajdujące się za zaporą ziemną o długości 300 m (monitorowane w sposób ciągły przez Zespół Elektrowni Wodnych w Koronowie), stanowią dwojakiego rodzaju zagrożenie zatopieniem:

a) *kontrolowany zrzut wody.*

W przypadku natychmiastowej, pilnej potrzeby obniżenia poziomu lustra wody zalewu w ilości uwarunkowanej możliwościami kontrolowanego jej przepływu przez jazy elektrowni w Smukale, maksymalny zrzut może osiągnąć 200 m³/sek.

Działanie takie spowoduje powstanie rozlewiska rzeki Brdy w **mieście** o szerokości od 200 do 250 m.

Zatopione zostanie ujęcie wody „Czyżkówko” oraz tereny ograniczone ulicami;
z prawej strony koryta rzeki – Opławiec, Siedlecka, Byszewska, Nadrzeczna, Łokietka, Grottgera, Czartoryskiego, Mennica, Stary Rynek, Grodzka, Babia Wieś, Toruńska, Sporna, Spadowa,
z lewej strony koryta rzeki – Smukalska, Baranowskiego, Piaski, ks. Samarzewskiego, Saperów, Żeglarska, Unii Lubelskiej, Bulwary, Marszałka Focha, Jagiellońska, Fordońska, Dźwigowa, Przemysłowa. Uszkodzone mogą zostać przeprawy mostowe na ulicach Siedleckiej, M.Focha, Mostowej, Bernardyńskiej, Kard. S. Wyszyńskiego, Nowołęczyckiej, śluza Miejska nr 2 i jazy w rejonie Wyspy Młyńskiej.

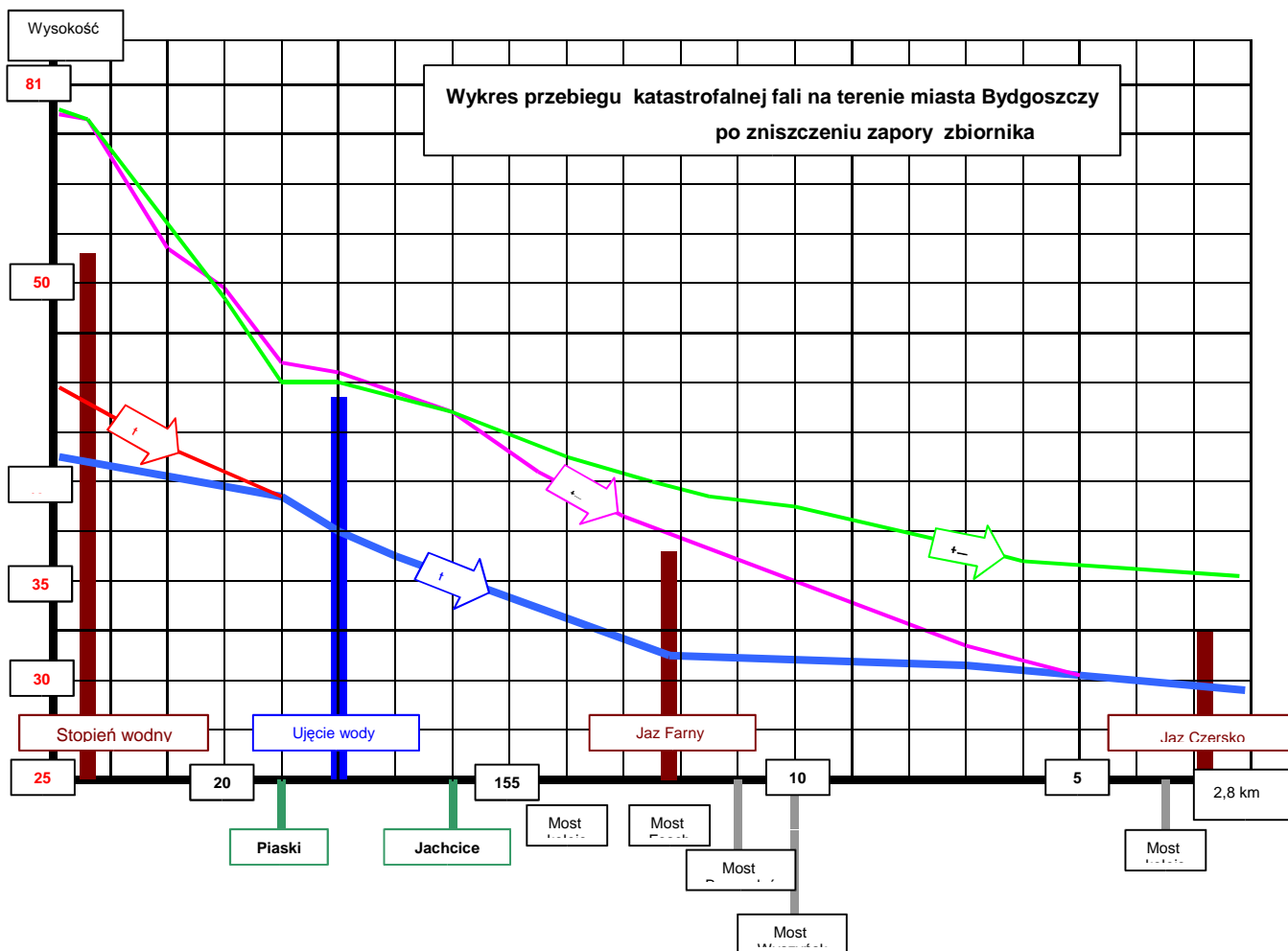
b) awaria zapory w Pieczyskach

Zapora ziemna zbudowana jest w sposób bezpieczny i teoretycznie awaria nie powinna nastąpić. Budowa zrealizowana została w latach 1956 - 1962.

Jednak sabotaż, lub inny nieprzewidziany kataklizm może doprowadzić do jej rozszczelnienia. Mieszanina wody i błota z obszaru 1560 ha, zniszczy miasto Koronowo oraz elektrownie wodne w Samociążku, Tryszczyńie i Smukale.

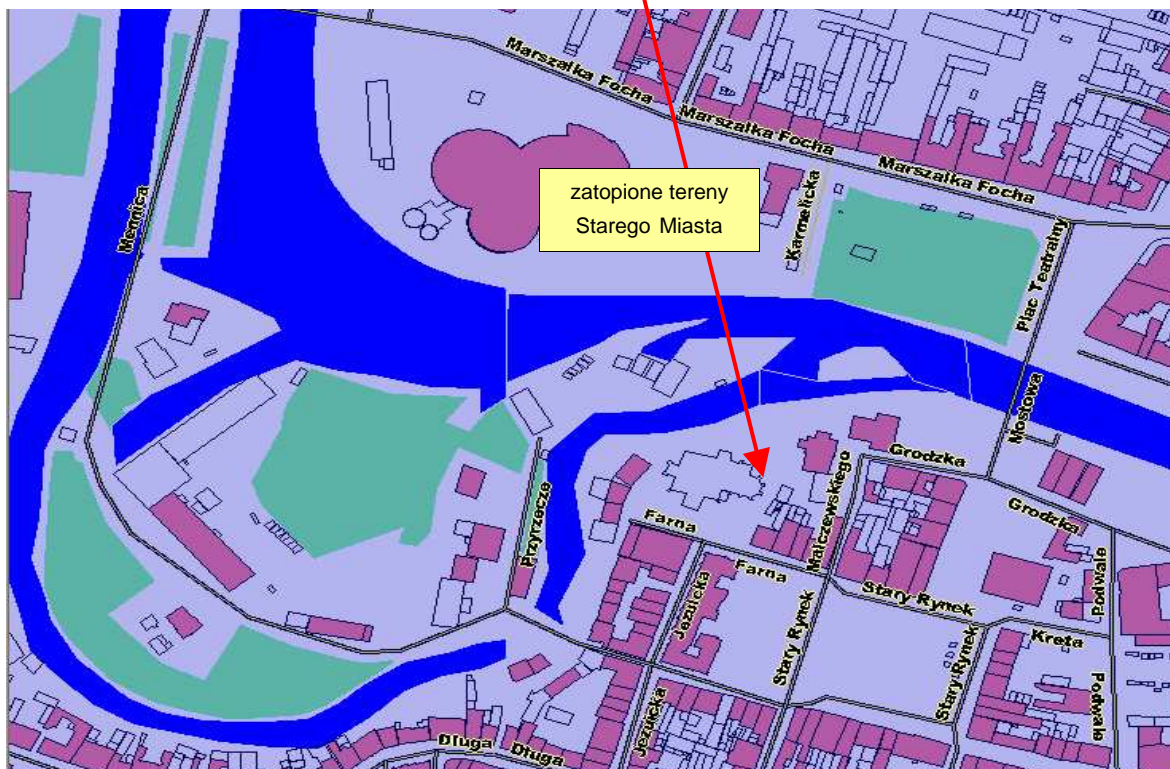
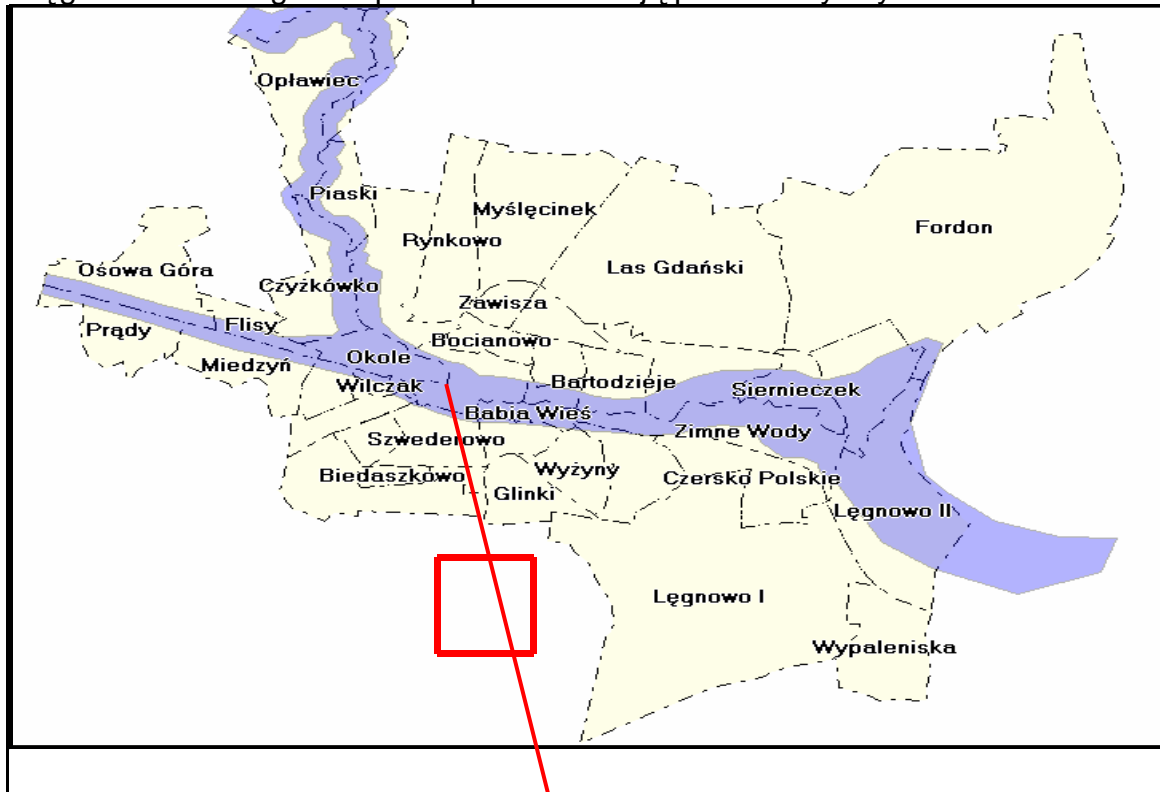
Do Bydgoszczy katastrofalna fala powodziowa dotrze po około 2 godz, a do centrum miasta po upływie następnych 2 godz. Kulminacyjna fala o wysokości 6,5 - 7,5 m ponad linię brzegową rzeki i średniej prędkości około 5,5 m/sek, spowoduje zatopienie terenu miasta o szerokości od 700 do 1500 m i powierzchni 3600ha, zamieszkałych przez około 100 tys. ludzi, zniszczenie wszystkich przepraw przez rzekę, jazów na Wyspie Młyńskiej i w Czersku Polskim, śluzy nr 2, w Czersku Polskim i śluzy nr 1 w Brdyujściu oraz kilkaset mniejszych i większych zakładów pracy.

Na lewobrzeżnej części miasta wody rzeki Brdy osiągną ulice: Palmową, Okrężną, Piaski, Sperów, Kąpielową, Żeglarską, Dworcową, Piotra Skargi, Moniuszki, Karłowicza, Swarzewską, Startową, Inwalidów, dworzec kolejowy Bydgoszcz Wschód oraz ul. Pod Wiaduktem, Kapliczną, Witebską, Wyszogrodzką, Nad Wisłą, Promenadę i Rybaki.

Z prawej strony rzeki zatopiony zostanie obszar do ulic: Opławiec, Siedleckiej, Byszewskiej, Śląskiej, Ronda Grunwaldzkiego, Poznańskiej, Wały Jagiellońskiej i Toruńskiej. Zagrożone zatopieniem będzie osiedle Łęgnowo-Wieś. Zniszczone zostanie ujęcie wody „Czyżkówko”, wszystkie przeprawy mostowe i budowle hydrotechniczne od śluzy po tor regatowy. Podtopiona zostanie skarpa pola odkładczego popiołów z elektrociepłowni przy ul. Toruńskiej (na wysokości Zakładów Przemysłu Gumowego „STOMIL”).

Zasięg katastrofального затопienia przedstawiają poniższe ryciny.

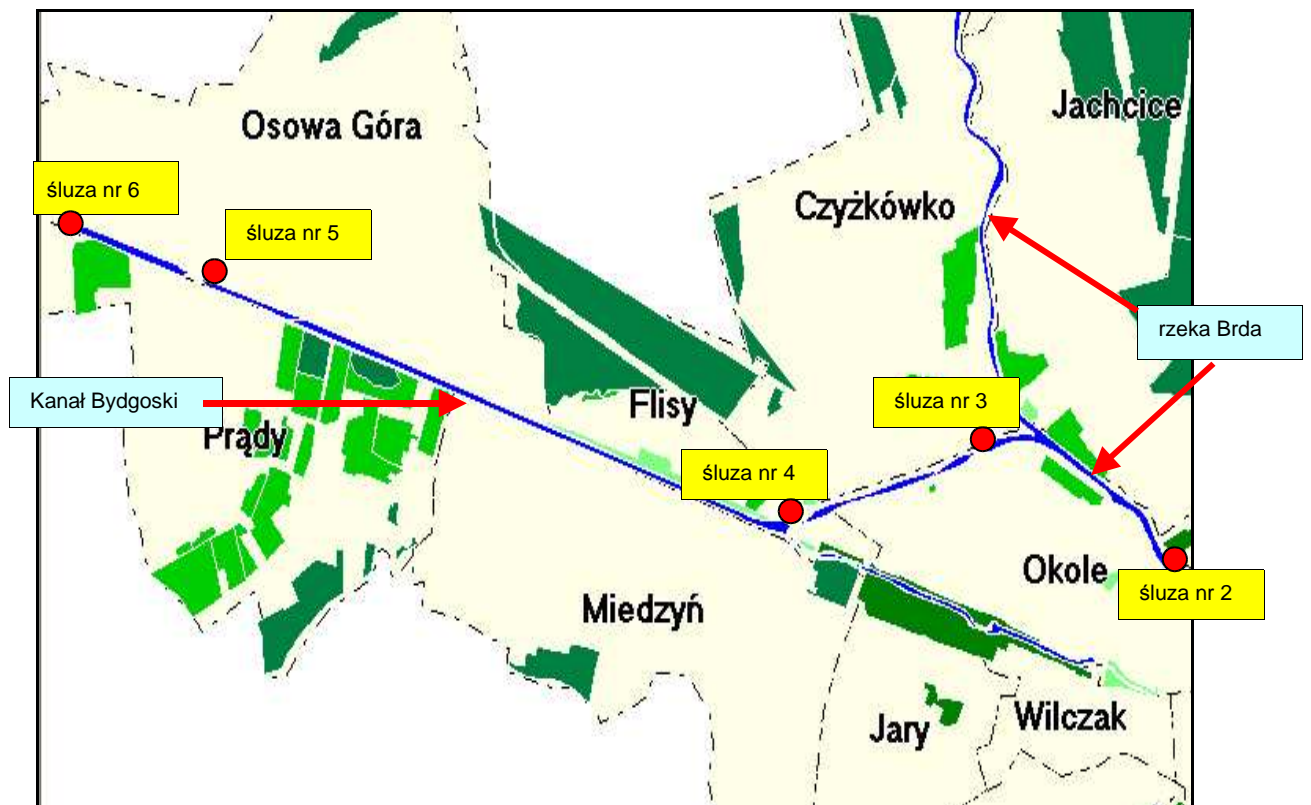

Kanał Bydgoski (długość 24,7 km)

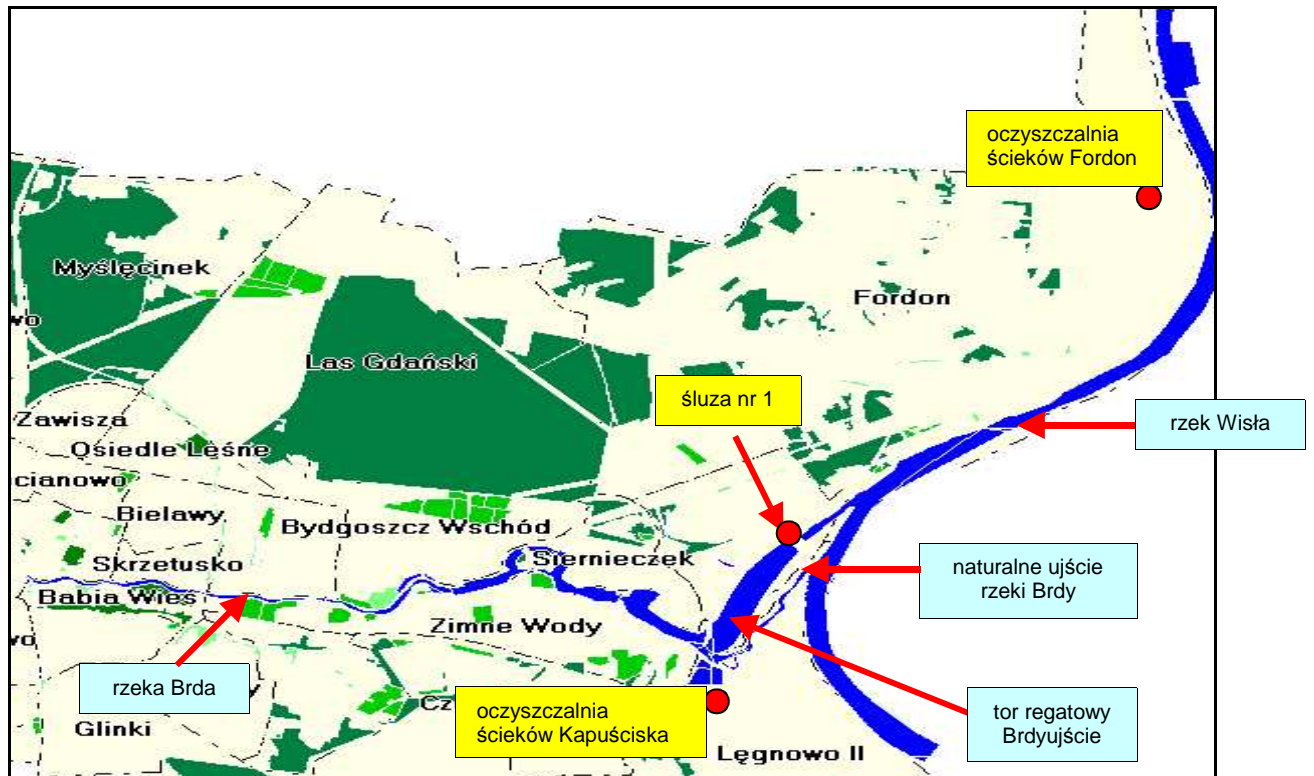
– w granicach administracyjnych miasta wody kanału płyną na długości 6,17km. Różnica poziomów wody rzeki Noteć i rzeki Brdy regulowana jest przez 6 śluz, z których 5 znajduje się na terenie miasta Bydgoszczy.

Pomiędzy górnym progiem na śluzie nr 6 „Osowa Góra” (56,03 m npm), a dolnym progiem na śluzie nr 2 „Miejskiej” (30,06 m npm) różnica poziomów wynosi 26 m.

Zagrożeniem podtopienia terenów przylegających do kanału mogą być długotrwałe lub nawalne deszcze.

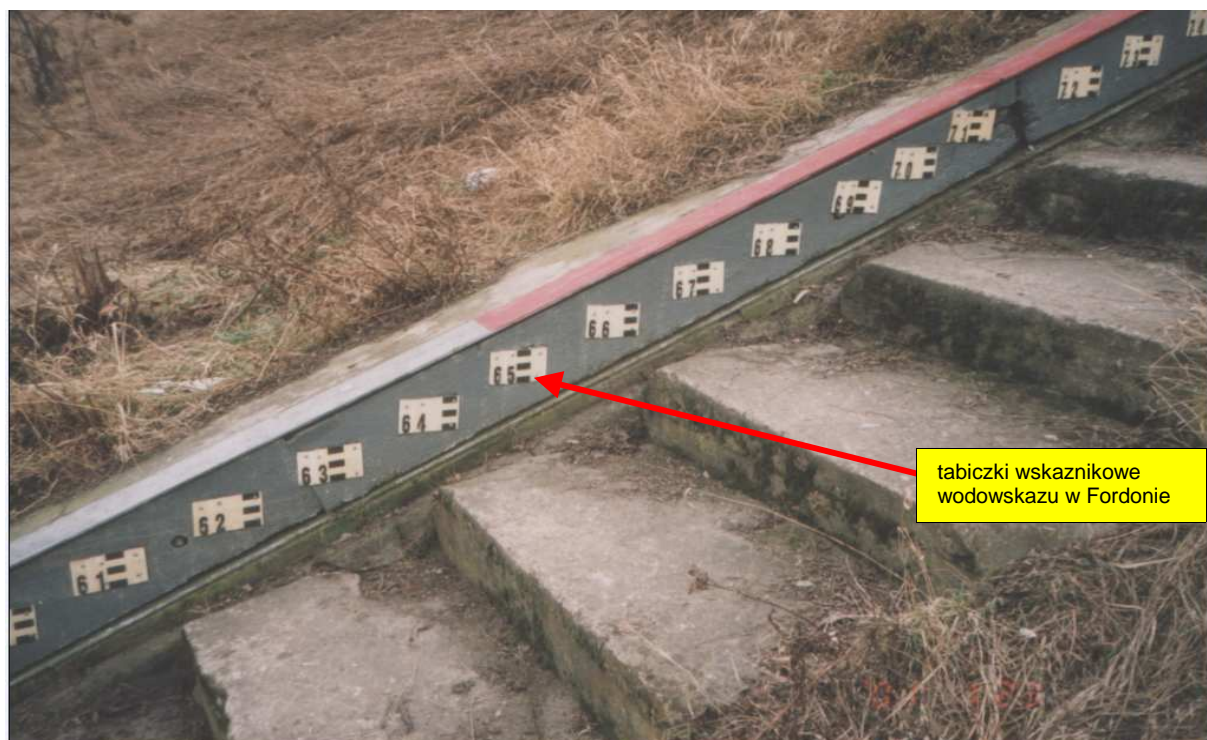
Rzeka Wiśła w obrębie miasta Bydgoszczy płynie na odległości 14km, granicząc z Niziną Łęgnowsko – Otorowską oraz Niziną Fordońską.

Fala powodziowa w okolicach Bydgoszczy osiąga prędkość od 3.6km/godz do 4,8 km/godz. Przekroczenie stanów alarmowych trwa średnio od 3 - 10 dni.

Dla miasta Bydgoszczy, z chwilą wystąpienia zagrożenia, ogłaszane są:

1. **Pogotowie przeciwpowodziowe** – gdy poziom wody w rzece Wiśle na wodowskaziu w Fordonie osiągnie wysokość **530 cm** i nadal się podnosi;
2. **Alarm powodziowy** - gdy poziom wody w rzece Wiśle na wodowskaziu w Fordonie osiągnie i przekroczy wysokość **650 cm**.

1. Nizina Łęgnowsko - Otorowska obwałowana jest od 765,6 do 770,3 km biegu rzeki, co zabezpiecza dolinę przed zatopieniem do podniesienia się poziomu wody w rzece o 6 m.

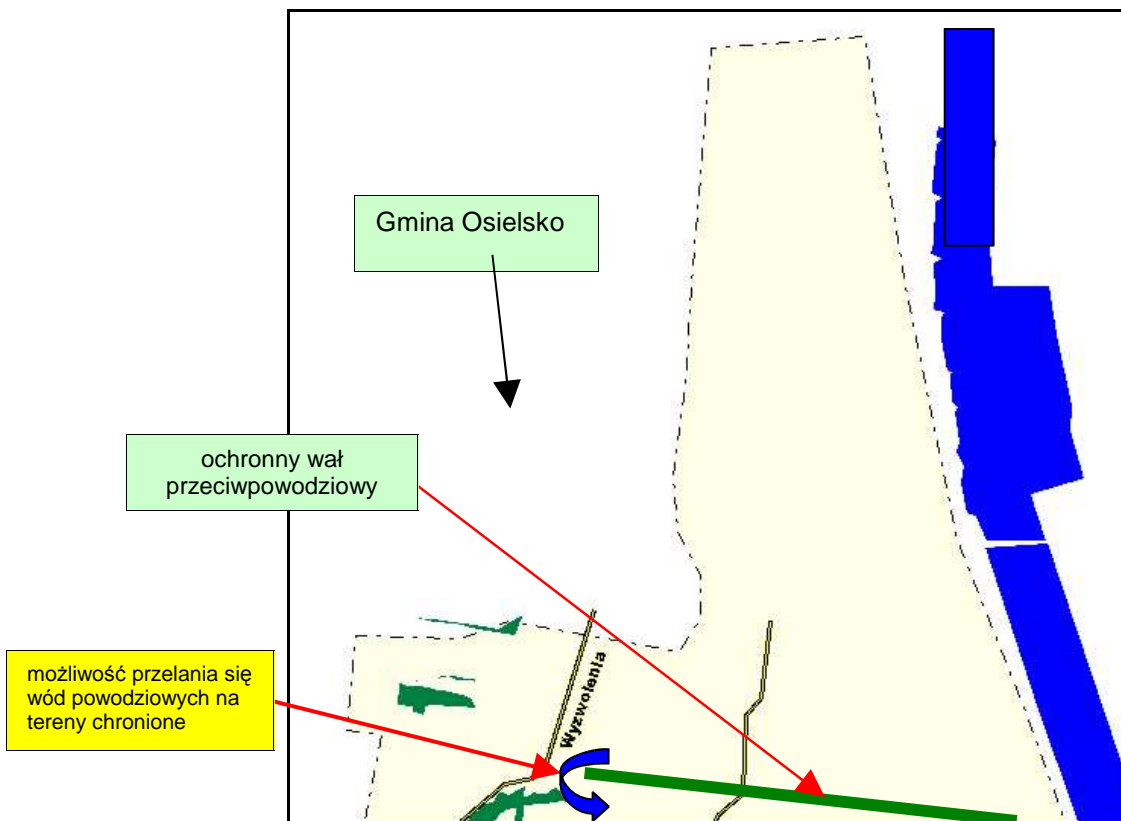
Wyniesienie korony wału ponad teren chroniony o 6,5m, zabezpiecza przed zalaniem 890 ha z osiedlami Otorowo, Płąnowo, Łęgnowo, dworzec PKP w Łęgnowie, port drzewny, stację pomp, około 1000 osób, 200 zabudowań, 9 km dróg utwardzonych i 3 km torów kolejowych oraz oczyszczalnię ścieków „Kapuściska”. W przypadku przerwania wału przeciwpowodziowego na szerokości 50 -100 m, zatopienie doliny nastąpi w ciągu 8 – 24 godz.

2. Nizinę Fordońską przed wezbranymi wodami rzeki Wisły na odcinku od 775,6 do 780,5 km biegu rzeki, zabezpiecza wał przeciwpowodziowy

Łączny obszar chroniony wynosi 775 ha, z tego bezpośrednio 440 ha. Na terenach tych zlokalizowana jest część osiedla Stary Fordon, wieś Pałcz, Mariampol Dolny, Łoskoń zamieszkiwana przez około 50 osób, oczyszczalnia ścieków „Fordon”, zlokalizowanych jest 21 budynków mieszkalnych i kilkanaście gospodarstw, a także kilkadziesiąt ogródków działkowych.

3. Tereny miasta od 780 km do 782 km biegu rzeki Wisły, tj. do granicy z gminą Osielsko i Dobrcz narażone są na bezpośrednie działanie wód powodziowych (169 ha użytków rolnych, 2 gospodarstwa rolne oraz ul. Wyzwolenia przechodząca od granicy miasta w drogę Bydgoszcz – Trzeciewiec).

Podniesienie się poziomu wody w rzece powyżej 8 do 8,5 m, spowoduje przelanie się jej na tereny chronione wałem w miejscu połączenia wału z ul. Wyzwolenia (do wysokości rzędnej 34,71 m npm,) i zatopienie obszaru do granicy z ul. Rybaki, Pielęgniarską, Altanową, Kiedrowskiego, Śniegockiego, zalewając i niszcząc oczyszczalnię ścieków „Fordon”, gospodarstwa rolne wzdłuż ul. Brzegowej, ogródki działkowe i pozostałą infrastrukturę.

Zasady postępowania mieszkańców w sytuacji zagrożeń powodziowych

Przygotuj się do powodzi, zanim Cię zaskoczy!

- Powodzie są najczęściej występującym ze wszystkich naturalnych niebezpieczeństw. Dla mieszkańców nisko położonych terenów, w pobliżu rzek lub zapór wodnych nieodzowna jest świadomość niebezpieczeństwa powodzi.

Dlatego też trzeba znać i rozróżniać stany zagrożenia powodziowego podawane w komunikatach radiowych, telewizyjnych i przez ruchome środki nagłaśniające.

- Dla miasta Bydgoszczy ogłaszane jest:
Pogotowie przeciwpowodziowe - wprowadza się, gdy poziom wody w Wiśle na wodowskazie w Fordonie **osiągnie 530 cm** i nadal się podnosi;
Alarm powodziowy - gdy poziom wody na wodowskazie w Fordonie zbliża się do stanu alarmowego, który dla miasta Bydgoszczy wynosi **650 cm**.

dowiedz się w Urzędzie Miasta (**tel. 585-87-26** w godz. 8⁰⁰ -16⁰⁰) oraz w Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego (**całodobowo tel. 585-98-88**), o tym czy:

- mieszkasz na terenie zalewowym, jeżeli tak, to:

- jakie będą stosowane sposoby alarmowania;

- w przypadku wystąpienia powodzi, będzie organizowana ewakuacja, kto ją będzie przeprowadzał, kiedy, kogo i co obejmuje, oraz gdzie przewiduje się miejsca przyjęć ludzi i mienia?

- **ponadto;**

- ubezpiecz siebie i swój dobytek;
- jeżeli zagrożenie powodzią stanie się realne, zaopatrz się w przydatny sprzęt: latarki, radiodbiornik bateryjny + zapasowe baterie, inne źródła światła (świece, lampy naftowe, zapałki, zapalniczki);
- przygotuj się, aby być samowystarczalnym przez minimum 3 dni i zdolnym do pomocy sobie i innym;

- poproś krewnych lub znajomych zamieszkałych na terenach bezpiecznych, by stanowili miejsce kontaktu dla Twojej rodziny. Upewnij się, czy wszyscy jej członkowie znają adresy i telefony osób kontaktowych;

- zapoznaj rodzinę, jak zabezpiecza się mieszkanie, dom, obejście przed powodzią i grabieżą;
- sprawdź zawory zainstalowane w kanalizacji ściekowej swojego domu, w celu zapobieżenia cofania się wody, jeśli ich nie posiadasz to zamontuj;
- sprawdź działanie klap burzowych (jeżeli takie posiadasz) na sieci kanalizacji deszczowej i w razie konieczności je napraw;

- Po ogłoszeniu komunikatu o wprowadzeniu pogotowia (alarmu powodziowego, miej włączone radio bateryjne na częstotliwościach rozgłośni regionalnych (Radio PIK – 100,1 MHz, Radio ELITA – 92,1 MHz, Radio ESKA – 94,4 MHz, Radio BLUE-FM – 103,5 MHz, Radio Plus – 101,2 MHz, w celu odebrania komunikatów informujących o zagrożeniu i sposobach postępowania;

- w przypadku niebezpieczeństwa, natychmiast przemieszczaj się na wyżej położone tereny miasta;
- bądź przygotowany na ewakuację wraz z rodziną. Pamiętaj o swoich zwierzętach;
- przenieś wartościowy dobytek na wyższe piętra domu oraz zabezpiecz parter, wszystkie rzeczy schowaj w budynku lub przywiąż je do czegoś stabilnego, aby nie popłynęły;
- odłącz urządzenia elektryczne. Wyłącz sieć gazową i wodociagową;
- przygotuj zapasowe pojemniki z wodą, po wcześniejszym wysterylizowaniu ich ogólnie dostępnymi środkami typu: ACE, Bielinka, Chlorobis i inne;
- workami z piaskiem zabezpiecz włazy studzienek kanalizacyjnych i kraty ściekowe kanalizacji deszczowej przed cofnięciem wód;
- sprawdź prawidłowość zamknięcia okien drzwi na niższych kondygnacjach i zabezpiecz je workami z piaskiem;
- zabezpiecz szyby w oknach na niższych kondygnacjach przed rozbiciem przez pływające przedmioty;
- uporządkuj teren wokół budynku i trwale przymocuj wszelkie przedmioty (taczki, drabiny, meble ogrodowe itp.) tak, aby nie porwała ich woda;
- sprawdź szczelność zbiorników na olej opałowy i gaz propan oraz zamknij zawory napełniające i na wejściu do pieca centralnego ogrzewania;

- zdemontuj gazowe, olejowe i elektryczne piece centralnego ogrzewania oraz zasobniki ciepłej wody i przenieś je na wyższe kondygnacje;
- zdemontuj skrzydła drzwi wewnętrznych i przenieś je wraz z innym wyposażeniem na wyższe kondygnacje budynku;
- ułóż worki z piaskiem wokół schodów prowadzących do piwnic oraz wokół pochylni do garażu i innych pomieszczeń piwnicznych;
- uszczelnij workami z piaskiem ogrodzenie wokół posesji - szczególnie tam gdzie są bramy i furtki;
- nie używaj do celów spożywczych i gospodarczych wód gruntowych ; mogą być zatrute (skażone);
- po ostrzeżeniu, że spodziewana jest powódź, zapewnij swobodny wpływ wód powodziowych do piwnicy Twego domu lub sam wypełnij ją czystą wodą. Unikniesz w ten sposób zagrożenia uszkodzenia fundamentów domu.

- sprawdź prawidłowość zamknięcia okien drzwi na niższych kondygnacjach i zabezpiecz je workami z piaskiem;

- **dzieciom i osobom z ograniczoną świadomością należy w widocznym miejscu przymocować kartkę z imieniem, nazwiskiem oraz miejscem zamieszkania;**
- jeżeli zostaniesz wytypowany do pomocy w pracach przeciwpowodziowych (np. do układania lub napełniania worków a piaskiem) - **Pomagaj !!!**

- w miarę możliwości zapobiegaj tworzeniu się atmosfery paniki, bądź rozsądny, zachowaj trzeźwość umysłu - to połowa sukcesu;
- zapamiętaj zasady sygnalizacji (w sytuacji zagrożenia używając odpowiedniego światła lub materiału) na wypadek różnych potrzeb:

Kolor biały	Potrzeba ewakuacji
Kolor czerwony	Potrzeba żywności i wody
Kolor niebieski	Potrzeba pomocy medycznej

Po powodzi !

Wyrzuć wszystkie przedmioty, sprzęt oraz elementy wykończenia wnętrz, jeśli uległy zanieczyszczeniu brudną wodą (jest to najmniej kosztowny i najmniej czasochłonny sposób ratowania domu przed rozwojem niebezpiecznej pleśni).

Jak najszybciej usunąć:

- przedmioty które stały przez długi czas w wodzie - tapczany, wersalki, fotele, i inne meble tapicerowane, materace, koce, kołdry, poduszki, pluszowe zabawki, dywany, czasopisma i książki;
- ze ścian - wszystkie mokre okładziny (tapety i folie samo klejące, boazerie, płytki ceramiczne) a także tynki do wysokości ok. 0,5 m ponad poziom widocznego zawilgocenia;
- ze ścian warstwowych - wszelkie mokre i skażone izolacje termiczne (wełnę mineralną, wełnę szklaną, zasypki z trocin z wapnem, włókna celulozowe). Zawilgocone będą bezwartościowe jako ocieplenie, a stworzą dogodne warunki do rozwoju pleśni i grzybów domowych;
- ze stropów drewnianych - posadzki drewniane i z materiałów drewnopodobnych łącznie z materiałem pod posadzką (np. ociepleniem), spod podłogi wszelkie zasypki (piasek, żużel, keramzyt - zastąp je nowymi). Legary podłogowe należy wysuszyć i trzykrotnie posmarować impregnatem chroniącym przed zagrzybieniem;
- ze stropów betonowych - posadzki z drewna lub płyt drewnopodobnych, wykładziny dywanowe, wykładziny rulonowe z PCV na włókninie i tkaninie, wykładziny gumowe i z korka oraz listwy przypodłogowe;
- w domach drewnianych wykonanych w technologii lekkiego szkieletu drewnianego trzeba praktycznie usunąć wszystko, co namokło: płyty suchego tynku, płyty wiórowe, wełnę mineralną, wszystkie podsufitki, boazerie i lekkie ściany działowe;

Wykaz ważniejszych nr telefonów

lp	Nazwa instytucji	nr telefonu	nr telefonu
1	Pogotowie Ratunkowe	999	
2	Państwowa Straż Pożarna	998 lub 112	052-584-88-60
3	Policja	997 lub 112	112
4	Straż Miejska	986	052-585-87-71
5	Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego	052-585-98-88	
6	SAN-EPID	052-322-57-57	0694-945-838 (całą dobę)
7	Weterynaria (ul. Cieplicka)	052-583-93-02	
8	Zarząd Dróg Miejskich i Kom. Publicznej	052-582-23-14 (do godz. 15)	052-582-23-27 (po godz. 15)
9	MZK	995	
10	Pogotowie gazowe	992	
11	Pogotowie wodno - kanalizacyjne	994	
12	Pogotowie energetyczne	991	
13	Pogotowie ciepłownicze	993	
14	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	052-325-44-10	
	ROPS Bartodzieje	052-345-30-60	052-342-61-48
	ROPS Błonie	052-348-81-30	
	ROPS Fordon	052-343-66-44	052-343-06-55
	ROPS Śródmieście	052-328-69-16	
	ROPS Szwederowo	052-373-01-31	052-348-75-78
	ROPS Wyżyny	052-361-28-28	052-361-12-61
	Bydgoskie Centrum Wspierania Rodziny	052-375-33-82	
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			

opracował:
Andrzej Matczak
/inspektor WZK/